

دیدبان مکتب

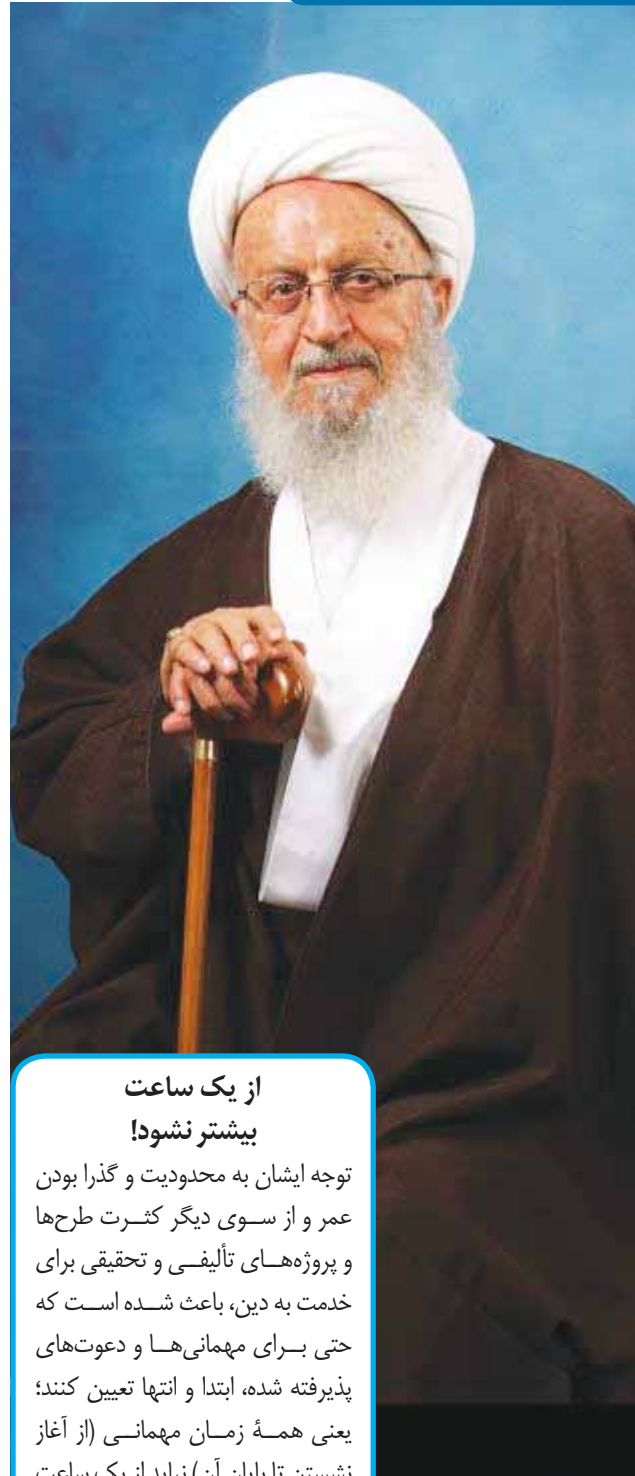
زندگی، شخصیت، آثار و اندیشه‌های تربیتی

آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی

ناصر نادری

فکر می‌کنم اواخر دههٔ هفتاد بود که برای ملاقات و تشکیل جلسهٔ پرسش و پاسخ دینی جوانان با مرجع عالی قدر، حضرت آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی، به قم رفتم. یک روز پاییزی و بارانی بود. دیدن چهرهٔ نورانی و مهربان وی در اتاقی که مملو از کتاب بود و در عین سادگی، مرتب و منظم می‌نمود، فضای دلنشینی را به‌وجود آورده بود. ادب و فروتنی ایشان و سلام و احوال‌پرسی با تک‌تک حاضران - که غالباً جوان بودند - برایم درس‌آموز و شیرین بود. خاطرهٔ آن دیدار معنوی، همواره در ذهنم موج می‌زند. من به‌دلیل تحصیل در رشتهٔ معارف و فلسفه و حکمت اسلامی، از جوانی از آبخور آثار قلمی ایشان بهره‌ها برده‌ام.

برایم جالب است یک روحانی بافضیلت، با وجود دغدغه‌های گوناگون آموزشی، اجتماعی و سیاسی، بیش از ۱۵۰ جلد کتاب فاخر و پرمعنا پدید آورده است. به‌راستی چه رازی است در این عمر پربرکت و دیدبانی عاشقانه و عالمانه از دین! آنچه در ادامه می‌آید، برخی از روزنه‌های پاسخ به این پرسش را می‌گشاید و عمدتاً وامدار وبگاه آیت‌الله مکارم به‌نشانی www.makarem.ir است.

چند خاطره

از زبان نزدیکان

آرامش روحی

نیمه شبی طلبه‌ای در خانهٔ ایشان را کوبید. بیدار شدند. آن طلبه یک اشکال علمی داشت. آن را پرسید و رفت. اهل خانه ناراحت شدند: - چرا الان جوابش را دادید؟ ایشان فرمودند: «او طلبه بود و اشکال علمی داشت. وظیفهٔ من هم راهنمایی او بود.»

مسئلهٔ خلوص

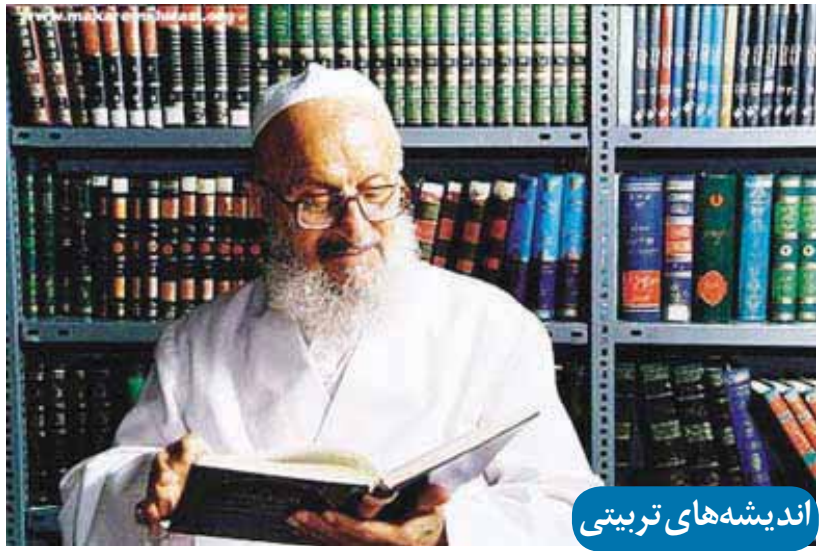
همهٔ زندگی ایشان، گواه توجه به اخلاص به‌عنوان تجربهٔ اصلی زندگی است. معتقدند: دو عنصر تلاش خستگی‌ناپذیر و خلوص نیت، رمز موفقیت انسان هستند.

از یک ساعت بیشتر نشود!

توجه ایشان به محدودیت و گذرا بودن عمر و از سوی دیگر کثرت طرح‌ها و پروژه‌های تألیفی و تحقیقی برای خدمت به دین، باعث شده است که حتی برای مهمانی‌ها و دعوت‌های پذیرفته شده، ابتدا و انتها تعیین کنند؛ یعنی همهٔ زمان مهمانی (از آغاز نشستن تا پایان آن) نباید از یک ساعت بیشتر شود!

۱۳۵۷	۱۳۳۶	۱۳۳۰	۱۳۲۹	۱۳۲۳	۱۳۱۹	۱۳۰۵
همراهی با انقلاب اسلامی و پشتیبانی از امام خمینی	راه‌اندازی ماهنامهٔ مکتب اسلام	بازگشت به شهر قم	مهاجرت به حوزهٔ علمیهٔ نجف و اخذ اجازهٔ اجتهاد	مهاجرت به حوزهٔ علمیهٔ قم	ورود به مدرسهٔ آقا باباخان شیراز	تولد در شیراز

در گذر زمان

اندیشه‌های تربیتی

آثار

در حوزه قرآن

- تفسیر نمونه (۲۷ جلد)
- تفسیر موضوعی پیام قرآن (۱۰ جلد)
- اخلاق در قرآن (۳ جلد)
- مثال‌های زیبای قرآن
- ترجمه قرآن کریم و...

در حوزه نهج البلاغه

- پیام امام (۱۵ جلد)
- اخلاق اسلامی در نهج البلاغه (۲ جلد)
- ترجمه نهج البلاغه و...

آثار کلامی

- پیدایش مذهب
- آفریدگار جهان
- خدا را چگونه بشناسیم
- معاد و جهان پس از مرگ و...

آثار فلسفی و اجتماعی (برای جوانان)

- فیلسوف‌نماها
- معمای هستی
- پایان عمر مارکسیسم
- آخرین فرضیه تکامل و...

آثار اخلاقی

- یکصد و پنجاه درس زندگی
- زندگی در پرتو اخلاق
- مشکلات جنسی جوانان و...

زندگی معصومان (ع)

- عاشورا (ریشه‌ها، انگیزه‌ها و رویدادها)
- زهرای علیها السلام و...

فلسفه احکام

- نماز مایه تربیت و آرامش روح و روان
- فلسفه شهادت
- فلسفه روزه و...

دعا و زیارت

- مفاتیح نوین
- دعای کمیل
- پرتوی از زیارت جامعه کبیره و...

رساله‌های عملیه و احکام

- رساله توضیح المسائل
- احکام بانوان
- احکام برای جوانان و...

حَبّ ذات در جاده اعتدال

حَبّ ذات، موتور نیرومندی است که چرخ‌های وجود انسان را برای تکامل و پیشرفت به حرکت درمی‌آورد؛ همچنین هر نیروی اصیل دیگر را، منتها این‌ها همه در صورتی است که این غرایز و امیال و عواطف در حد اعتدال باشند و به جاده‌های افراط و تفریط نروند.

انتقاد؛ دشمنی یا ضعف

هم انتقاد کردن شجاعت می‌خواهد و هم پذیرش انتقاد. متأسفانه هر دو قسمت موضوع، امروزه در جامعه ما ضعیف است. انتقاد را نوعی دشمنی و پذیرش آن را نوعی ضعف می‌شمیریم؛ ولی به هر حال، باید با بلندنظری و وسعت اندیشه، روح انتقاد توأم با دلسوزی را در همه دوستان و در کل جامعه تقویت کرد.

خودشناسی و از خود بیگانگی

عجیب این است که هیچ‌کس از ما به ما نزدیک‌تر نیست، ولی با این حال، ما غالباً از خودمان دوریم و از خویش‌ستن بیگانه‌ایم. این دوری در عین نزدیکی و این بیگانگی در عین آشنایی، از شگفتی‌های زندگی ماست و در عین حال مشکل‌ترین مشکل ما!

ادب

ادب همان برخورد‌های شایسته و ارتباط‌های آمیخته به احترام و بزرگواری است. ادب گاهی در برابر خلق خدا و گاهی در برابر خداست. در هر صورت، یکی از بزرگ‌ترین سرمایه‌های انسانی و رمز موفقیت در همه زمینه‌هاست.

اعتدال

تجربه نشان داده است که تندروی‌ها و کندروی‌ها همواره به مشکلاتی ختم می‌شوند. بدین لحاظ اصل اعتدال اصلی فراگیر است که در کل نظام هستی حاکم است.

علاقه به شعر و شاعری

لطف‌ت روحی و حال و هوای عرفانی ایشان باعث علاقه شدید به شعر و شاعری و گرایش زیاد به اشعار حافظ و برخی شعرای معاصر به‌ویژه شهریار شده است.

پیاده‌روی

آیت‌الله مکارم از جوانی به ورزش علاقه داشت. عادت ایشان به پیاده‌روی در صبح زود، هفتاد سال است که ادامه دارد. ایشان ساعتی از شب و روز را به نرمش اختصاص می‌دهد.